

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 106/2015-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. marca 2015 predbežne prerokoval sťažnosť Základnej školy Sama Cambela, Školská 14, Slovenská Lupča, zastúpenej spoločnosťou KOVAL & spol., advokátska kancelária, s. r. o., Komenského 3, Banská Bystrica, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Juraja Kovala, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s. r. o., Zvolen, sp. zn. VK 30/2014 z 8. decembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Základnej školy Sama Cambela o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. februára 2015 doručená sťažnosť Základnej školy Sama Cambala (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s. r. o. (ďalej len „rozhodcovský súd“), sp. zn. VK 30/2014 z 8. decembra 2014 (ďalej len „napadnutý rozhodcovský rozsudok“).

2. Z obsahu sťažnosti, ako i z jej príloh ústavnému súdu vyplynulo, že *«... sťažovateľka je v procesnom postavení žalovanej v konaní vedenom pred Rozhodcovským súdom pri Slovenskej arbitrážnej komore, s.r.o. ... v právnej veci žalobcu POLY-SLOVAKIA s.r.o. ... o zaplatenie 16 976 € s príslušenstvom.*

Žalobca sa návrhom na začatie konania doručeným Rozhodcovskému súdu domáhal voči sťažovateľke zaplatenia sumy vo výške 16 976 € s príslušenstvom na tom skutkovom základe, že dňa 23.06.2011 ako predávajúci uzavrel so sťažovateľkou ako kupujúcou Kúpnu zmluvu č. A1B986-SK, predmetom ktorej bol predaj pretlakovej nafukovacej haly za dohodnutú kúpnu cenu vo výške 70 440 €, ktorá mala byť zo strany sťažovateľky uhradená v piatich pravidelných ročných splátkach vo výške 11 088 € a že dňa 23.06.2011 bola medzi ním ako zhotoviteľom a sťažovateľkou ako objednávateľkou uzavretá Zmluva o dielo, predmetom ktorej bolo vykonanie diela „dodávka a polozenie umelého povrchu“, pričom cena za uvedené dielo bola dohodnutá vo výške 29 440 € a rovnako mala byť uhradená v piatimi splátkami vo výške 5 888 € s ročnou periodicitou. Dôvodom podania žalobného návrhu bola skutočnosť, že zo strany sťažovateľky nebola uhradená pravidelná ročná splátka v zmysle vyššie uvedených zmlúv.».

3. Ako ďalej sťažovateľka uvádza, uplatnený nárok žalobcu považovala za zaniknutý „... z dôvodu písomného započítania zo dňa 31.01.2014, ktorým voči vyššie uvedenej pohľadávke žalobcu započítala svoju pohľadávku z titulu Odstúpenia od Zmluvy o dielo datovaného dňa 23.06.2011. K ukončeniu platnosti Zmluvy o dielo zo strany sťažovateľky

došlo z dôvodu, že žalobcom vykonané dielo vykazovalo vady takého rozsahu, pre ktoré ho nebolo možné riadne užívať. Z dôvodu odstúpenia od Zmluvy o dielo žiadala sťažovateľka od žalobcu vrátenie pomernej časti ceny za dielo, ktorá bola zo strany sťažovateľky do okamihu ukončenia platnosti predmetnej zmluvy uhradená.

Rozhodcovský súd vydal dňa 08.12.2014 Rozhodcovský rozsudok č. k. VK 30/2014, ktorým zaviazal sťažovateľku na zaplatenie sumy 16 976 € s príslušenstvom žalobcovi, úhradu trov rozhodcovského konania a trov právneho zastúpenia, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Zo strany sťažovateľky bola do podania tejto sťažnosti uhradená v prospech žalobcu suma 11 088 €.

4. S poukazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu, ako i Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sťažovateľka následne ďalej konštatuje, že „... právomoc Rozhodcovského súdu vo veci konať a rozhodnúť bola založená rozhodcovskou zmluvou vo forme rozhodcovskej doložky obsiahnutej v článku VIII. Kúpnej zmluvy a v článku XIV. bod 7 Zmluvy o dielo.

Rozhodnutie Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s.r.o. ... č. k. VK 30/2014 zo dňa 08.12.2014... je konečným rozhodnutím, nakoľko sťažovateľka a žalobca si v rozhodcovských doložkách nedohodli možnosť jeho preskúmania. Sťažovateľka zároveň nie je oprávnená domáhať sa pred príslušným všeobecným súdom zrušenia napadnutého rozsudku, nakoľko tento prípad nie je možné subsumovať ani pod jeden zo zákonných dôvodov na zrušenie napadnutého rozsudku vymedzených v § 40 ods. 1. písm. a) zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní...

Z vyššie uvedeného vyplýva, že napadnutý rozsudok je spôsobilým predmetom preskúmania Ústavným súdom Slovenskej republiky, nakoľko je nesprávny, svojvoľný a spôsobuje porušenie základných práv sťažovateľky...“. Formuluje tiež právne závery týkajúce sa arbitrárnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku.

Argumentujúc skutkovou podstatou veci sa sťažovateľka ďalej domnieva, že „... právny názor rozhodcovského súdu pri výklade zmluvy je nielen neodôvodnený, ale predovšetkým je vo svojej podstate tak excesný, arbitrárny a svojvoľný, že súd ním hrubo zasiahol do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a inú právnu ochranu

zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, i do základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“. Sťažovateľka zároveň žiada o odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku, pretože nepovolenie odkladu vykonateľnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku by podľa jej názoru malo za následok ohrozenie verejného záujmu, ktorým poskytovanie vzdelania jednoznačne je. Navyše, ako ďalej sama uviedla, vzhľadom na nepriaznivú finančnú situáciu v súčasnej dobe nie je schopná splniť si svoj celý súdom priznaný záväzok.

5. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijatí sťažnosti na ďalšie konanie a po rozhodnutí o odklade vykonateľnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku vydal tento nález:

„1. Základné právo Základnej školy Sama Cambela, so sídlom Školská 14, 976 13 Slovenská Lupča na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s.r.o., so sídlom V.P. Tótha 1081/17, 960 01 Zvolen, č. k. VK 30/2014 zo dňa 08.12.2014 porušené bolo.

2. Rozhodcovský rozsudok Rozhodcovského súdu pri Slovenskej arbitrážnej komore, s.r.o., so sídlom V.P. Tótha 1081/17, 960 01 Zvolen, č. k. VK 30/2014 zo dňa 08.12.2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Rozhodcovský súd pri Slovenskej arbitrážnej komore, s.r.o., so sídlom V.P. Tótha 1081/17, 960 01 Zvolen, je povinný uhradiť Základnej škole Sama Cambela, so sídlom Školská 14, 976 13 Slovenská Lupča trovy konania v sume 355,73 Eur na účet spoločnosti KOVAL & spol., advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Komenského 3, 974 01 Banská Bystrica, ICO: 36 648 892, vedený [REDAKOVANÉ], s uvedením variabilného symbolu [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažovateľkou namietané porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu ktorých malo dôjsť postupom rozhodcovského súdu a následným vydaním napadnutého rozhodcovského rozsudku.

V danom prípade v namietanom konaní rozhodol rozhodcovský súd rozsudkom sp. zn. VK 30/2014 z 8. decembra 2014, ktorým zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi sumu 16 976 € s príslušenstvom a trovy konania.

11. Primárnou podmienkou na prijatie sťažnosti na ďalšie konanie a jej následné meritórne prerokovanie a rozhodnutie je existencia právomoci ústavného súdu o nej rozhodnúť. Ako totiž z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu v prípade namietaného porušenia základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) je iba subsidiárna, t. j. ústavný súd poskytuje ochranu len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd (vrátane práva na súdnu a inú právnu ochranu) nerozhoduje iný súd. Iným súdom je pritom všeobecný súd, ktorý v rámci svojej ústavou a zákonom zverenej právomoci môže poskytnúť sťažovateľke ochranu pred namietaným porušením jej práv a slobôd. Ak takýto súd existuje, jeho právomoc predchádza právomoci ústavného súdu, ktorý z tohto dôvodu nemôže sťažnosť prijať na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť (mutatis mutandis II. ÚS 130/02, III. ÚS 152/03).

12. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53

ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 133/05, III. ÚS 444/2012).

Z princípu subsidiarity rovnako vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

13. Konanie pred rozhodcovským súdom je v zásade jednoinštančné. Rozhodcovský rozsudok môže na základe žiadosti účastníka rozhodcovského konania preskúmať iný rozhodca, len ak sa na tom účastníci konania dohodli v rozhodcovskej zmluve, inak je jeho preskúmanie iným rozhodcom vylúčené, ak zákon o rozhodcovskom konaní neustanovuje inak [§ 37 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení zákona č. 71/2009 Z. z. účinnom do 31. decembra 2014 (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014“)].

14. Preskúmanie rozhodcovského rozsudku všeobecným súdom je zákonom o rozhodcovskom konaní taktiež limitované, a to dôvodmi na podanie žaloby, pre ktoré sa účastník rozhodcovského konania môže domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku.

V zmysle dikcie ustanovenia § 40 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014 takto môže účastník rozhodcovského konania postupovať len ak:

a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),

b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,

c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,

d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,

e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,

f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,

g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),

h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona,

i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,

j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

15. Účastníci rozhodcovského konania pritom ustanovenia zákona týkajúce sa zrušenia rozhodcovského rozsudku nemôžu v rozhodcovskej zmluve vylúčiť, s výnimkou dôvodu podľa § 40 ods. 1 písm. h) zákona o rozhodcovskom konaní (ustanovenie § 42 zákona o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014).

16. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky sa preto ústavný súd zaoberal otázkou, či v jej prípade neboli naplnené dôvody, pre ktoré sa mohla domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku.

Keďže z obsahu sťažnosti ústavný súd zistil, že podstatné sťažnostné námietky sťažovateľky vo vzťahu k postupu rozhodcovského súdu a rozhodcovskému rozsudku sa týkajú predovšetkým skutočnosti, že

- v dôsledku odstúpenia od zmluvy o dielo došlo k zániku nároku žalobcu uplatneného v rámci konania pred rozhodcovským súdom, a teda že dojednanie rozhodcovskej doložky, v zmysle ktorej možno od zmluvy odstúpiť iba z dôvodov v nej uvedených [a nie v zmysle dôvodov uvedených v príslušných ustanoveniach zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „zákon č. 513/1991 Zb.“)], bolo neplatné (respektíve nesmeli odporovať zneniu zákona č. 513/1991 Zb.),

- bola potom takáto argumentácia sťažovateľky jednoznačne dôvodom postupu podľa § 40 ods. 1 písm. c) a d) zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014.

17. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade bola sťažovateľka oprávnená domáhať sa ochrany svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (k namietanému porušeniu ktorých malo dôjsť postupom rozhodcovského súdu a napadnutým rozhodcovským rozsudkom sp. zn. VK 30/2014 z 8. decembra 2014) podaním žaloby o zrušenie tohto rozhodnutia podľa § 40 ods. 1 písm. c) a d) zákona o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. decembra 2014, o ktorej je oprávnený a aj povinný rozhodnúť príslušný (všeobecný) súd.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemá právomoc rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľky, pretože právomoc rozhodnúť o ochrane namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (respektíve jej práva na spravodlivé súdne konanie) napadnutým rozhodcovským rozsudkom má všeobecný súd.

18. Ústavný súd konštatuje, že za daného stavu mala sťažovateľka pred všeobecnými súdmi k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu namietaného porušenia svojich práv s tým, že v prípade, ak by okresný súd jej žalobe o zrušenie napadnutého rozhodcovského rozsudku nevyhovel, mohla sa domáhať nápravy v opravnom konaní

v rámci riadneho inštančného postupu, prípadne a za splnenia zákonom ustanovených podmienok aj využitím mimoriadneho opravného prostriedku (m. m. IV. ÚS 394/2012).

19. V spojitosti s tým je potrebné uviesť, že sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nepredstavuje právny prostriedok nápravy, ktorý možno využiť súčasne popri iných prostriedkoch nápravy, ktoré má sťažovateľka k dispozícii; takúto sťažnosť možno uplatniť iba v tom prípade, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných prostriedkov nápravy došlo podľa tvrdenia sťažovateľky k porušeniu jej základných práv alebo slobôd (m. m. IV. ÚS 21/02).

20. Sťažovateľka si preto nemôže vyberať orgán verejnej moci, ktorý jej má poskytnúť ochranu pred namietaným porušením jej práv. Povinnosťou sťažovateľky je vyčerpať všetky právne prostriedky ochrany ňou označených práv, porušenie ktorých namieta tak, ako to umožňuje právny poriadok Slovenskej republiky. Až po ich vyčerpaní a za predpokladu, že by boli splnené ostatné ústavné aj zákonné podmienky, by mohla byť daná právomoc ústavného súdu (IV. ÚS 171/04).

21. Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na ich prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

22. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2015

